

ПОТЕНЦІАЛ І НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Туристична індустрія вважається однією з найприбутковіших галузей і з кожним роком її вплив на світову економіку посилюється. За кордоном велику увагу приділяють збереженню культурної спадщини і організації культурно-пізнавального туризму. Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS), Паневропейська федерація культурної спадщини (Europa Nostra) координують зусилля країн з проблем використання пам'яток історії і культури в туризмі в Європі та світі в цілому, що сприяє соціокультурному та економічному розвитку країн та регіонів, розвиває міжкультурний діалог. За оцінками Всесвітньої туристичної організації (ВТО) частка пізнавального туризму до 2020 р. складе 25% від загальних показників світового туризму.

В Україні є приклади великих проєктів культурного туризму і місць історичної, культурної пам'яті, до яких виявляє своє зацікавлення держава, що розглядає їх як потужний засіб пропаганди, утвердження національної ідентичності та історичної справедливості. До таких проєктів відноситься Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця», Культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький Арсенал», Національний заповідник «Хортиця», Державна національно-культурна програма «Золота підкова Черкащини».

Харківська область має достатній туристичний потенціал. Як показують статистичні дані, найбільшого розвитку в Харкові набули:

- історико-культурний, пізнавальний туризм, що ґрунтується на екскурсійному інтересі до пам'яток історії та культури на території міста;
- діловий туризм, пов'язаний з функціонуванням на території міста центрів адміністративного та бізнес-управління, розвиненою мережею автодоріг та залізничних шляхів, наявністю міжнародного аеропорту;
- шопінг, дозвілля й розваги, у першу чергу для жителів Харківського регіону.

За експертними оцінками тенденція розвитку культурно-пізнавального туризму в Харківському регіоні збережеться у довгостроковій перспективі і є підставою для того, щоб вважати культурно-пізнавальний туризм основним туристичним сектором Харкова.

Для перетворення Харкова у центр пізнавального туризму необхідно вирішити багато завдань, у першу чергу, пов'язаних зі зміною співвідношення ціна/якість, а по-друге – безпеки туристів.

На основі проведеної оцінки стану туристичної галузі були визначені можливості та обмеження, переваги і недоліки розвитку туризму в м. Харкові у форматі SWOT-аналізу. SWOT-аналіз дозволив виділити основні види туристичних послуг, які можуть стати напрямками росту туристичної індустрії в Харкові. До них у першу чергу належить культурно-пізнавальний туризм. Утримання в належному стані історико-культурних об'єктів, залучення приватного капіталу для створення відповідної інфраструктури, проведення фестивалів, ярмарок, фольклорних заходів дозволять підвищити привабливість історико-культурного туризму.

Відповідно до цільового ринку необхідно перетворити Харків на центр ринкової інфраструктури та культурних послуг: освітянських, пізнавальних, екскурсійних, тематичних; регіональний і національний центр освіти і науки, науково-технічних розробок та інноваційної діяльності (розробка та впровадження нових технологій і матеріалів) тощо. Тому ядром пізнавального туризму в Харкові в стратегічній перспективі є турпослуги, орієнтовані на попит з боку управлінської та інноваційної ланки зазначених інформаційних пізнавальних напрямків.

Туристичний розвиток Харківського регіону має підпорядковуватися подвійній меті:

1. Зберігати і зміцнювати вже досягнуте положення на туристичному ринку. Для цього рекомендується створювати додаткову пропозицію, яка б реагувала на зміну споживчого попиту на вже сформований туристичний продукт. Орієнтація на сегмент ринку ділового, соціального і культурно-пізнавального туризму повинна враховувати, що створення конкурентних переваг пов'язане з первинною концентрацією зусиль на прийомі іноземних і вітчизняних туристів, що може бути здійснено тільки за умови створення принципово нової за змістом туристичної пропозиції, яка відрізнятиметься інноваційністю та індивідуальністю.

2. Формувати новий туристичний продукт, що виходив би за рамки традиційного уявлення про туристичну пропозицію Харківського регіону і враховував історико-культурну специфіку, а також давав можливість істотно урізноманітнювати традиційну пропозицію завдяки її комбінуванню з іншими послугами – подієвий, науковий, інсентів (заохочувальний), навчальний, тематичний тощо.